

TOTAALIKIELTÄYTYMINEN

Totaalikieltäytyminen tarkoittaa kiel-
täytymistä kaikesta asevelvollisuuteen
sisältyvästä palveluksesta, myös siviili-
palveluksesta. Osa totaalikieltäytyjistä
hakee ensin sivariin ja kieltäytyy sit-
ten siitä, osa taas kieltäytyy suoraan
armeijasta. Totaalikieltäytyjiä tuomi-
taan vuosittain vapausrangaistuksiin
muutamia kymmeniä.

Osa totaalikieltäytyjistä kiistää ko-
nanaan asevelvollisuusjärjestelmän
oikeutuksen. Osa taas painottaa siviilipalveluksen epäkohtia (esim. ran-
gaistuksenomaista palvelusaikaa) kiel-
täytymisensä perusteena ja haluaa
teollaan protestoida niitä vastaan.

Totaalikieltäytymisestä seuraa oikeu-
denkäynti (tavallisesti muutaman kuu-
kauden kuluttua kieltäytymisilmoituk-
sen tekemisestä). Oikeudenkäynnissä
langetetaan ehdoton vapausrangaistus,
joka on nykyisin puolet suorittamatta
olevasta henkilökohtaisesta palvelusa-
jasta siviilipalvelusajaksi muutettuna.

Jos totaali ei ole suorittanut lainkaan
palvelusta, hänen tuomionsa on siis
181 vrk. Siviilipalveluksen keston ly-
hentyessä vuonna 2013 myös totaali-
kieltäytyjien rangaistus lyhenee.

Nykyään totaalikieltäytyjien yleisin
rangaistusmuoto on valvontarangaistus,
joka tarkoittaa sähköisesti valvottua

kotiarestia. Valvontarangaistuksen ai-
kana voi käydä kodin ulkopuolella töis-
sä, opiskelemissa tai hyvin rajoitetusti
muissa asioissa, mutta muuten kodis-
taan ei saa poistua. Totaalikieltäytyjän
maksimirangaistus on yhden päivän
valvontarangaistuksen maksimikesto-
a pidempi, joten totaalin täytyy aina-
kin muodollisesti aloittaa palveluksen
suorittaminen (esim. käymällä henkilö-
kohtaisesti ilmoittamalla kieltäytymis-
estään varuskunnassa tai Lapinjärven
siviilipalveluskeskuksessa), jotta val-
vontarangaistuksen soveltaminen on
mahdollista. Siviilipalveluksen lyhen-
tymisen jälkeen valvontarangaistuk-
seen tuomitseminen on mahdollista
myös ennen palveluksen alkua kieltäy-
tyneiden totaalikieltäytyjien kohdalla.
Rangaistusmuodosta päättää tuomion
langettava tuomioistuin, ja vankeus-
rangaistuksetkin ovat edelleen mah-
dollisia. Vankilaan tuomittujen to-
taalikieltäytyjien tuomiot pannaan
tavallisesti täytäntöön avovankiloissa.
Myös niistä on mahdollisuus käydä siviil-
issä töissä tai opiskelemissa.

Totaalikieltäytymisestä langetettavas-
ta rangaistuksesta ei tule merkintää
rikosrekisteriin. Amnesty International
pitää suomalaisia totaalikieltäytyjiä
mielipidevankeina siviilipalveluksen
rangaistuksenluontoisen keston joh-
dosta.

LLEPO!

AJATTELE ENNEN KUIN OTAT ASENNON

Aseistakieltäytyminen on henkilökohtainen teko rauhan puolesta. Aseistakieltäytyjien motiivit ovat monenlaiset, mutta useat heistä näkevät aseisiin perustuvan turvallisuuden vääräksi ja liian kapeaksi lähtökohdaksi. Toisten ihmisten tappaminen - tai edes sen opettelu - ei luo suojaa todellisia uhkia vastaan, jotka ovat nykyisin muita kuin sotilaallisia. Ne ovat esim. ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia ja niiden ratkaiseminen edellyttää ihmisten yhteistoimintaa, ei vastakkainasettelua.

Monet kyseenalaistavat myös nykyisenkaltaisen asevelvollisuusjärjestelmän mielekkyyden. Enemmistölle nuorista miehistä annetaan Suomessa edelleen sotilaskoulutus, vaikkei kukaan enää vakavissaan pysty osoittamaan mitään realistista sotilaallista uhkaa, jonka takia tämä olisi aiheellista. Lähes kaikissa muissa Euroopan maissa asevelvollisuudesta onkin joko luovuttu tai se on muutettu tosiasiasa koskemaan vain pientä osaa miehistä.

Asevelvollisuus on toki murenemassa myös Suomessa. Tällä hetkellä jo noin kolmasosa asevelvollisuusikäisistä miehistä ei käy armeijaa. NATO-yhteistyön myötä Suomen armeijan luonne samaan aikaan muuttuu: se ei enää keskity vain varustautumaan kuvitteellista Suomeen kohdistuvaa sotilaallista uhkaa vastaan, vaan osallistuu myös sotatoimiin kaukana maan rajojen ulkopuolella - tällä hetkellä Afganistanissa.

SIVIILIPALVELUS

Siviilipalvelus tarkoittaa asevelvollisuuslaissa määrätyn palvelusvelvollisuuden suorittamista armeijalaitoksen ulkopuolella. Se on ollut Suomessa lain mahdollistama tapa suorittaa palvelusvuodesta 1931. Viime aikoina sivariin on hakeutunut vuosittain noin 2500 nuorta.

Siviilipalvelukseen hakeutuminen tapahtuu täyttämällä tarkoitusta varten laadittu hakemuslomake. Jokainen hakemus hyväksytään automaattisesti, joten käytännössä kyseessä on ilmoitus. Hakemuslomakkeen voi palauttaa kut-

sunnoissa tai koska vain kutsuntojen jälkeen, myös varusmiespalveluksen aikana. Viranomaisten täytyy käsitellä hakemus viipymättä. Jos siviilipalvelukseen hakeutuminen on hakiessaan varusmiespalveluksessa, hänet on kotiutettava välittömästi. Kaikki siviilipalvelukseen hyväksytyt on vapautettu armeijan palveluksesta sekä sodan että rauhan aikana. Sodan aikana heidät voidaan määrätä siviilitehtäviin siviiliviranomaisten alaisuudessa.

Hakemuslomake palautetaan kutsunnoissa kutsuntalautakunnalle, varus-

miespalveluksen aikana joukko-osaston komentajalle ja muulloin armeijan aluetoimistoon tai työministeriön alaiselle siviilipalveluskeskukselle, joka sijaitsee Lapinjärvellä Itä-Uudellamaalla. Hakemuskaavake on julkaistu internetissä, paperilla sitä saa äsken mainituilta viranomaisilta sekä Aseistakieltäytyjäliitosta. Kaavakkeessa voi esittää toivomuksen siviilipalveluksen alkamisajankohdasta ja palveluspaikasta.

Sivari kestää 362 vuorokautta. Kesto lyhentynee kahdella viikolla vuonna 2013. Ennen siviilipalveluksen aloittamista mahdollisesti suoritettu varusmiespalvelus vähennetään sivariajasta tiettyjä kertoimia käyttäen. Sivari koostuu 28 päivää kestävästä koulutusjaksosta, joka suoritetaan siviilipalveluskeskuksessa palveluksen alussa, sekä loppuajan kestävästä työpalvelusta. Työpalvelu suoritetaan valtion, kuntien, uskonnollisten yhteisöjen tai yleishyödyllisten yksityisoikeudellisten yhteisöjen palveluksessa. Sen sijaan liikeyrityksissä siviilipalvelusta ei voi suorittaa. Tällä hetkellä sopimuksen tehneitä työpalveluspaikkoja on pari tuhatta eri puolilla Suomea ja niiden tarjoamien työtehtävien kirjo on erittäin laaja.

Tavallisimpia palveluspaikkoja ovat sosiaali- ja terveydenhuoltoalan laitokset, virastot, koulut, yliopistot, kirjastot, kulttuurilaitokset ja järjestöt. Käytännössä lähes kaikki siviilipalvelusmiehet hankkivat palveluspaikkansa itse. Jos haluaa mieleisen paikan, etsiminen kannattaa aloittaa jo hyvissä ajoin ennen palveluksen alkua.

Siviilipalvelusmiehen viikoittainen työaika noudattaa palveluspaikan yleisiä työaikoja, se ei saa ylittää 40 tuntia eikä alittaa 36 tuntia. Viikkovapaiden lisäksi sivareilla on oikeus samanlaisiin lomiin kuin varusmiehilläkin. Sivariilla on palveluksen aikana lainsäädännön perusteella oikeus päivärahaan (sama kuin armeijassa), ruokailuun, terveydenhuoltoon ja majoitukseen. Näistä huolehtiminen on palveluspaikan tehtävä, tosin majoituksen kustantamiseen se voi saada tukea valtiolta. Ylläpitovelvoite koskee myös vapaa- ja lomapäiviä. Sivari ja hänen omaisensa ovat varusmiesten tavoin oikeutettuja sotilasavustukseen.

Muissa kuin asevelvollisuuden suorittamiseen liittyvissä asioissa siviilipalvelusmiehet ovat täysin samassa asemassa kuin armeijan käyneetkin. Siviilipalvelukseen hakeminen tai sen suorittaminen ei saa vaikuttaa kyseisen henkilön mahdollisuuksiin esim. koulutuksessa tai työelämässä. Jos joku työnantaja asettaisi henkilön heikompaan asemaan työhönotossa siksi että tämä on suorittanut sivarin, kyseessä olisi laissa kielletty työsyryntä. Myös palveluksesta vapautettujen syrjintä on yhtä lailla kielletty.

Siviilipalveluslain mukaan mm. puolustusvoimat on velvollinen antamaan kutsunanalaisille riittävät tiedot siviilipalveluksesta. Sanomattakin on selvää, että kutsuntaviranomaiset ovat velvollisia käyttäytymään asiallisesti siviilipalvelukseen hakevia asevelvollisia kohtaan. Mikäli näin ei omissa kutsunnoissasi tapahdu, asiasta kannattaa ilmoittaa Aseistakieltäytyjäliittoon.